

*Patrick Leroyer**

Unificerende teksteksempler - grundlag og løsninger for tekniske oversættelses- ordbøger

1. Indledning

Afhandlingens formål er at opstille en fagleksikografisk teori, der kan give en bedre forståelse af, hvad tekniske oversættelsesordbøger er, og hvad de kan bruges til. En teori, som kan hjælpe fremtidige ordbogsforfattere til at koncipere og producere bedre fagordbøger, hvad enten disse er på papir eller i elektronisk form. Formålet er også at illustrere teorien ved at anvise praktiske ordbogsløsninger samt give leksikografiske instruktioner.

Titlen på afhandlingen afslører, at teorien opstiller rammerne for en *sui generis* leksikografisk informationskategori, som virkelig kan hjælpe ordbogsbrugeren. Et godt eksempel formidler ofte mange nyttige informationer om de ord vi slår op, fordi et godt eksempel viser, hvordan sproget egentlig fungerer og bruges i virkeligheden, cf. Hermanns 1988. Spørgsmålet er så nu: hvad er et godt eksempel? Mit svar er, at det skal være et eksempel, der metodisk relateres til aktualiserede fagtekster, og et eksempel, der fremfor alt kan **unificere**, dvs. forene en række formelle og funktionelle fagleksikografiske krav.

2. Ordbogen som nøgle

Ein Schlüssel hat nur zwei genuine Zwecke: die genuinen Zwecke bestehen darin, dass man entweder zu- oder aufschliesst.”

(Wiegand 1994)

* *Patrick Leroyer*
Fransk Institut og Center for leksikografi
Handelshøjskolen i Århus
Fuglesangs Allé 4
DK-8210 Århus V

Ovennævnte citat skal bruges til at komme ind på, hvad en bilingval fagordbog egentlig er. For en ordbog er egentlig en brugsgenstand, der bedst kan sammenlignes med en nøgle. En fagordbog rummer en samling data, som bliver til informationer, i det øjeblik vi *in actu* slår op og får fat i disse data. Disse data er hyppigst data, der opererer på ordplanet. Hvilket oversættelsesord skal vi bruge her? Heri ligger fagordbogens største force. Den lukker op for data på ordplanet, og yder derved hjælp til at finde de rigtige fagord på tværs af sprogene. Men den skal også lukke op for data, der er samlet på ordforbindelsesplanet. De fagord, vi skal bruge, kan ikke anvendes frit og isoleret. De følger bestemte semantiske og syntaktiske mønstre, de såkaldte **kollokationer**, dvs. ordforbindelser, som fagsprog har udviklet. Gode fagordbøger skal bringe mange angivelser af disse kollokationer. Egentlig skal fagordbogen lukke op for data, der opererer på tekstplanet. Når jeg taler om **teksteksempler**, taler jeg om det næstbedste, fagordbogen kan gøre: at angive aktualiserede sætningseksempler, der pragmatisk viser os, hvordan tekniske tekster følger bestemte diskursive mønstre, som fagsproget har udviklet.

Men en fagordbog rummer ikke blot data. Den er bygget op omkring en række dedikerede strukturer, som skal sikre, at brugeren får adgang til disse data. Denne tilgængelighed er i sidste ende lig med brugervenlighed. Sidst, men ikke mindst tjener en fagordbog et eller flere genuine formål, når den bruges. Dens brugsfunktion er at yde den rette hjælp i overensstemmelse med det eller de formål, den er bygget til: at lære fagsprog, at læse eller at skrive fagsprog, at oversætte fagtekster, eller at søge ny viden om et eller andet fagemne, afhængigt af vore behov, vore forudsætninger og den situation vi nu er i, cf. Tarp 1995 og 1998. Tekniske oversættelsesordbøger yder som regel hjælp til at finde de fagord, vi skal bruge. Og til at forklare dem, hvis det er nødvendigt. Men det er ikke nok. Det er ikke ligegyldigt, om vi er i gang med at oversætte en brugermanuel, en firmabrochure, en artikel, eller en pressemeddelelse.

Fagordbogen skal også yde brugeren **direkte hjælp** ved at åbne op for de data, der er vigtige for den korrekte brug af **fag- og genrekommunikative træk**. Derfor skal den fx have mange verber som opslagsord, hvis det er brugervejledninger, vi arbejder med. Den skal også have mange adjektiver og adverbier, hvis det drejer sig om reklamegenrer. Den skal have en lang række juridiske fagord, for i mange tekniske genrer, er der konventionelle afsnit om garanti, miljø, sikkerhed, reklamationer osv.

En lang række opslagsord, som tekniske ordbøger ikke har med, og som almensproglige ordbøger ikke kan vise den typiske brug af. Fagordbogen skal også yde brugeren **indirekte hjælp** ved at henvise til en **oversættelses- og stilistisk vejledning**, hvori disse genretræk forklares og sammenlignes indbyrdes. Og som viser, at brugen af de rigtige ækvi-valenter alene ikke kan gøre det. Mange gange skal der omformuleres. Fokus skal flyttes. Informationer skal præsenteres på en ny måde.

3. Det fagleksikografiske problem

At tekniske ordbogsforfattere har været yderst traditionelle i deres over-ordnede angivelsespraksis er måske ikke så underligt. Dette skyldes en videnskabsteoretisk uklarhed, som også påpeges af Frandsen 1998. Der findes talrige definitioner af fagsprog. Af hvad det er, der gør fagsprog til det, det er, og hvad det bruges til. Men definitionerne har til fælles, at de kigger på de positive egenskaber, som karakteriserer fagsprog: at det indeholder fagtermer, gør brug af bestemte sproglige ressourcer, bruges i bestemte situationer osv. Men når vi skal definere, hvad almindeligt sprog er, har vi et problem. Definitionerne bliver negative. Almindeligt sprog er alt det, som ikke er fagligt. Uanset hvad vi kalder det, er sproget altid specielt. For fagmanden, er sproget specielt, når han bruger det i sit fag, men sproget er altid specielt, når vi bruger det i alle andre sammenhænge af vores tilværelse, ikke blot på arbejde. Sproget har udviklet specielle ressourcer til specielle kommunikative formål, til bestemte kommunikative situationer.

Derfor har fagleksikografen et problem. Fagleksikografen vælger som regel den sikre løsning og kigger på det, der virkelig springer i øjnene. Fagordene. Han kigger også på den viden, der skal til, for at bedrive et erhverv. Han vælger at bringe forklaringer i sin ordbog, der kan hjælpe forskellige typer af brugere. Han kan også lave en fagindledning. Fag-eksperten har ikke samme behov som oversætteren, eller som lægmanden. Problemet er dog altid at finde ud af, hvilke ord der skal med, og hvilke der ikke skal med. Udover afgrænsede termer er grænserne flydende, cf. fx Bergenholtz 1994. Men fagleksikografen bør også huske, at fagsprog er viden, der sprogliggøres, fordi viden formidles i kommunikationsøjemed. Disse erkendelser forrykker grundlaget for den terminologiske fagleksikografi og udvider fagleksikografien.

Fag-metaleksikografi har fokuseret på **vidensrepræsentation**. På hvordan viden hænger sammen, hvordan begreberne relateres ift. hinanden, cf. Pedersen 1996. En fagindledning i ordbogen er en god idé i denne henseende. Men fagordbogen viser ikke de prototypiske tekster, som fagkulturen har udviklet. Fagteksterne fungerer kun som empirisk grundlag for ordbogen.

Det er rigtigt at sprogets oprindelige funktion er at begrebsliggøre den virkelighed, vi lever i, at begrebsliggøre den viden, der bliver til. Men det er også rigtigt, at sproget bruges til at kommunikere med, til at forandre den, vi kommunikerer med. At forandre ved at ændre på viden, ved at anvise handlinger eller fremprovokere adfærd, ved at ændre meninger og stemninger. Fagsproget har en kraftigt indbygget evne til **tekstliggørelse**, for fagsproget er primært en **skriftkultur**, cf. Lerat 1995. Dette har jeg skitseret fagleksikografiske løsninger for.

4. Den fagleksikografiske løsning

Kort fortalt består den leksikografiske løsning i at udvide den leksikografiske grundsætning. Fagordbogen skal som hidtil dække bestemte sprog, emner og brugssituationer, i overensstemmelse med den eller de ordbogsfunktioner, den skal opfylde. Men fagordbogen skal også åbne op for fagkommunikation, for skriftkulturer. Den skal med andre ord åbne op for bestemte tekstgenrer. Fagterminologien, som har været fagordbogens ryggrad, kan ikke stå alene. Den skal være et værktøj, der åbner op for et nyt samarbejde med fagleksikografen. Der er stadigvæk behov for **fagterminologiske ordbøger**, men der er også behov for **fag-kommunikative ordbøger**. Forudsætningen for dette nye samarbejde bygger på den erkendelse, der forsvares i afhandlingen. Hvor de tekniske fagsprog er kulturneutrale, cf. Bergenholtz 1994, er de tekniske tekstuniverser lige så kulturafhængige som andre fagkommunikative tekstuniverser. For fagleksikografen består udfordringen i at selektere og anvise, hvilke stilistiske tekstkonventioner der binder brugen af ordene og opbygningen af sætningerne i forskellig tekstgenrer. At vise hvordan fransk argumentation fx adskiller sig fra dansk argumentation. Hvordan positiv omtale i persuasive tekster kræver forskellige leksikalske og grammatiske ressourcer på tværs af sprogene og fagkulturerne. Disse forhold bør bl.a. inddrages i fastsættelsen af kriterierne for lemmaselektionen, og i opbygningen af brugervenlige, integrerede omtekster.

4.1. Metode

Den metode, jeg har anvendt, bygger for det første på den grundlæggende, videnskabsteoretiske erkendelse, at leksikografien er en selvstændig videnskab, cf. Tarp 1998. At lave en teknisk ordbog kræver viden fra ingeniørvidenskab og fra sprogvidenskab. Men det er ordbogen som videnskabelig genstand, der styrer den leksikografiske metode. Fagordbogen er iflg. Wiegand 1994 en brugsgenstand, hvis formål er at åbne op for og repræsentere fagleksikografiske data. Men denne abstrakte teori, som er en formel teori, bør opkobles på en anden teori: **funktionslæren**, der fortæller os, hvad ordbogen reelt bruges til, og hvad den skal kunne. Ordbogen lukker op for data, men det gør den kun, fordi den skal opfylde en eller flere funktioner. Den måde, data er struktureret på, afhænger af den eller de funktioner, der er indbygget i ordbogen. Formen kan med andre ord ikke adskilles fra funktionen.

For det andet har jeg set på fagsprog som formidlings- og kommunikationsredskab. Min forankring i den tekstlige fagkommunikation har bestemt en pragmatisk tilgang. Hvordan sproget bruges i bestemte kommunikationssammenhænge. Og hvordan stilen afspejler disse, herunder de leksikalske valg.

For det tredje har jeg anvendt genreteori, i overensstemmelse med Swales 1990 og Bhatia 1993. Genreteori anvendes interdisciplinært på en lange række videnskaber, men har endnu ikke vundet indpas i den leksikografiske grundforskning. Jeg har argumenteret for, hvilke gevinster fagleksikografien kan opnå. Jeg har også givet anvisninger på, hvordan teoretisk og praktisk fagleksikografi kan inkorporere genre i overensstemmelse med sin videnskabelige metode. Ved delvis inkorporering af genre i ordbogen kan man udvide konceptet for terminologiske ordbøger. Det pågældende fag illustreres fagkommunikativt ved indarbejdelse af teksteksempler, der viser de for faget karakteristiske tekststgener. Har vi fx en vindmølleordbog, vil vi kunne finde anvisninger på, hvordan vindmølletermer og andre relaterede termer optræder i manualer, på websites, i brochurer, eller i intern vindmøllekommunikation. Ved fuld inkorporering af genre i ordbogen har vi den modsatte konfiguration. Genren er i centrum, og fagene opkobles på genren. Det bedst kendte eksempel på **genreordbogen** har vi med korrespondanceordbogen, til oversættelse eller produktion af handelskorrespondance. Bankeksempler, transporteksempler, eller aktiviteter, der er centrale for genren – at forespørge,

reklamere, anmode, bekræfte osv. – aktualiseres i en række handlings-scenarier, cf. Leroyer 1999 og 2001. I mit arbejde har jeg beskrevet et konkret ordbogsprojekt, der anvender fuldinkorporering. Jeg har anvist en række leksikografiske kravspecifikationer til en **manualordbog** – herunder selektionskriterier for opslagsord.

Erkendelsen af genreordbogen som funktionel ordbogskategori åbner op for en ny ordbogstypologi. Under fagordbogen kan vi nu operere med ordbøger, der er fagbaseret, hvor synspunktet afhænger af fageksperten, og med genreordbøger, der er kommunikationsbaseret, og hvor synspunktet afhænger af realisationen af virksomhedskommunikationen. På samme måde som vi nu har delfags-, etfags- og flerfagsordbøger, kan vi fremover operere med en- eller flergenreordbøger. Typologien er i øvrigt i overensstemmelse med den overordnede opdeling af ordbøger i ordbøger, der forfølger kommunikationsformål, og ordbøger, der forfølger vidensformål, cf. Bergenholtz 2001.

Unificerende teksteksempler er således en teori til udarbejdelse af fagkommunikative ordbøger, hvad enten disse skal bygge på eksisterende koncepter eller anvende hele teorien til udvikling af nye ordbogskoncepter. Unificerende teksteksempler bygger på den systematiske selektion og konfiguration af aktualiserede sætningseksempler, der påvirker alle ordbogsstrukturer, inkl. ordlisten og de enkelte ordbogsartikler, og bestemmer udformning af omteksterne. Unificerende teksteksempler kan problemfrit bruges til trykte ordbøger, hvor man ikke kan abstrahere fra pladsproblematikken, cf. Pruvost 2000. Teorien har dog den indlysende fordel, at den er specielt velegnet til elektroniske ordbøger, ikke alene i kraft af pladsudvidelsen, men specielt i kraft af de mange adresserings- og søgerelationer, der kan indbygges i programmeringen af relationelle databaser.

4.2. Leksikografisk unifikation

Unificerende teksteksempler er styret af **unifikationsprincippet**. Unifikationens første parameter består af et sæt grundregler, der skal sikre kompatibilitet med eksisterende terminografiske ordbogskoncepter, dvs. opkobling af de fagleksikografiske data, der repræsenterer både fagviden og fagkommunikation.

Unifikationens andet parameter består af et sæt operationelle regler, der skal sikre tilpasning af ordbogens funktioner – her oversættelse – fagleksikografiske data og ordbogsstrukturer: ordliste, omtekster, henvisninger samt den overordnede distribution af alle leksikografiske data. De fagleksikografiske data fordeles iht. tre komplementære, fagleksikografiske moduler, der frit kan anvendes af fagleksikografen ud fra det påtænkte ordbogsprojekt og ud fra ordbogens byggede:

- **Oversættelsesdata:** dvs. selektion af opslagsord og ækvivalenter, selektion af eksemplerne og konfiguration af artiklernes tekststruktur.
- **Tematiske data:** dvs. den interne og eksterne selektion af genredata, og opbygning af et genretematisk indeks.
- **Syntaktiske data:** dvs. selektion af de privilegerede grammatiske konstruktioner, der illustrerer den stilistiske genrevariation, bestemmer oversættelsesvalg og –strategier samt styrer opbygning af den stilistiske vejledning.

Unifikationens sidste parameter styrer ordbogens funktionelle formåen, som er ordbogens evne til at opfylde **direkte og indirekte funktioner**. Altså slår vi op i ordbogen for at finde ord, vi mangler her og nu, eller fordi vi vil have noget mere at vide. Dette aspekt varetages af tilgangsstrukturen. For en e-ordbog munder dette ud i konfiguration af søgeinterface.

5. De tre moduler

Det første modul i teorien udgøres af oversættelseseksempler. Oversættelseseksempler er autentiske, oversatte eksempler, der er 100% parallelle. Selektion sker på grundlag af et oversættelseskorpus, med sprogparrat dansk-fransk og med et tredje sprog, typisk engelsk. Korpusopbygning og validering af eksempler sker i øvrigt i overensstemmelse med den hidtil anvendte praksis, cf. også Chodkiewicz et al. 2001. Oversættelseseksempler relateres til både opslagsord og til oversættelsesord for at undgå oversættelsesstøj omkring opslagsordet. Oversættelsesord samles i et indeks, der fungerer som springbræt til den franske ordliste. I selve artiklerne anvendes en typografi, der afspejler oversættelsesretningen: fra dansk til fransk, fra fransk til dansk, eller fra engelsk til dansk og fransk. På denne måde illustreres implicit de omformuleringer, der har fundet sted. Dette markeres vha. indikatorer, der anviser divergens eller

konvergens mellem L1 og L2, og konkurrence mellem Lx og L1/ L2 eksemplerne. Da der er tale om en genreordbog, bruges diatekniske markeringer til at oplyse brugeren om det fag eller produkt, der er omtalt i det pågældende eksempel. Eksemplerne genbruges i den stilistiske vejledning, hvorfra der også henvises til andre opslagsord og tilknyttede eksempler, hvori det samme stilistiske fænomen er aktualiseret. Dette princip er specielt nyttigt for opbygning af relationer i en database.

Det andet modul udgøres af tematiske eksempler. Tematiske eksempler selekteres internt og eksternt ud fra genretræk, der konstituerer og etablerer genren. Med andre ord er der tale om temaer, der er normative for den pågældende genre. Tematiske eksempler udviser kontrastive træk, som er hyppige og konventionelle. Fx vil en korrespondanceordbog an vise hvilke formuleringer, der anvendes i Danmark og Frankrig, når man afslutter et brev, fordi strategierne adskiller sig. Ligeledes vil man kunne få informationer om, hvordan en anmodning stilles op, og hvordan argumentations- og høflighedsstrategier spiller ind. Tematiske eksempler indeholder implicite oplysninger om genrekommunikation og er relateret til et tematisk indeks, der dels hjælper fagleksikografen med opbygning af ordlisten, dels hjælper brugeren, der ønsker at anvende en tematisk søgestrategi. Dette er også vigtigt for opbygningen af en database.

Det tredje modul udgøres af syntaktiske eksempler. Disse selekteres ud fra genresyntaktiske træk. Det betyder, at grammatikken på de forskellige sprog anvender forskellige ressourcer til at realisere de kommunikative mål med. Fx er det forskelligt på dansk og på fransk, hvordan anvisninger og direktiver konstrueres i en brugermanual. Igen er oplysningerne implicite, og der bruges ikke grammatiske koder, da disse har begrænset brugervenlighed. Kollokationerne er et andet selektionskriterie, hvor opslagsordet er omdrejningspunktet i sætningskonstruktioner, der er bestemt af fagsproget. I modsætning til almindelig praksis vil alle kollokationer være aktualiserede. Det betyder, at alle verber bøjes og kongruerer – og er ledsaget af adverbier og andre tilføjelser. Der henvises til den stilistiske vejledning, hvori de grammatiske ressourcer forklares kontrastivt. Den direkte adgang til vejledningen sikres gennem en alfabetisk ordliste, der samler de vigtigste grammatiske fænomener og indeholder andre ordbogseksterne henvisninger. De samme eksempler bruges både i de enkelte artikler og i vejledningen. Ved en elektronisk ordbog kan samtlige eksempler relateres til vejledningen. I papirudgaven

begrænses antallet til det antal, der anses for at være tilstrækkeligt til at dække et grammatisk fænomen repræsentativt. Derved sikres en sammenhængende, funktionel løsning for integration af den grammatiske og den stilistiske information i ordbogen, som fag-metaleksikografien længe har efterlyst, cf. fx Mugdan 1989.

6. Konklusion

Den funktionelle ubalance, der karakteriserer gængse tekniske ordbøger, skyldes en altoverskyggende satsning på fagsprogets leksikalske ressourcer. Fagterminologien har i sagens natur dannet grundlag for fagleksikografens arbejde, der har til formål at give et præcist billede af det sprog, fagekspertene benytter sig af. Fagleksikografen har også taget højde for, at brugerne oftest ikke er eksperter og skal have hjælp. Men fagleksikografen har undervurderet tekstuniverset. Teksteksemplerne udgør et første skridt mod en genopretning af terminologiske ordbøger, der savner de øvrige sproglige og tekstlige ressourcer, som fagekspert og redaktører også benytter. Mit arbejde bør derfor ikke ses som et skridt væk fra terminologien. Men selv den mest moderne terminologi, der arbejder tekstuel, møder sine begrænsninger, cf. Bourigault/Slodzian 1999. Fordi synspunktet er forankret i fagordenes univers. Mit arbejde fordrer samarbejde, da vi ikke kan oversætte uden gode terminologiske værktøjer. Men vi har brug for mere.

Når man har sagt, at teknik er kulturneutral, er det fordi man har set på teknik ud fra ingeniørens synspunkt, fra naturvidenskabens synspunkt. Som noget eksakt og universelt. Men selve begrebet ”fag” afhænger af det synspunkt, man antager, cf. Bessé 2000. Kigger vi på fagkommunikation, er det klart, at kulturen er til stede. Det er derfor den tese, jeg forsvarer. At genreleksikografi ikke alene åbner op for planlægning af en ny generation af fagkommunikative ordbøger, men også for integration af den grammatiske og den stilistiske information, som er så nødvendig for fagoversættelse og tekstproduktion. Unificerende teksteksempler udgør et bidrag til førnævnte leksikografiske unifikation. For en god ordbog, er ikke blot en ordbog, der lukker op for de nødvendige data. Det er frem for alt en ordbog, hvor form og funktion ikke alene understøtter hinanden men forenes på et sikkert teoretisk grundlag.

7. Udviklingsperspektiver

Perspektiverne for mit arbejde ligger i udvikling af fagkommunikative ordbøger, hvor teorien kan være behjælpelig med at optimere balancen mellem ordbogsfunktioner og ordbogsstrukturer. En anden opgave, der presser sig på, er udvikling af målrettede stilistiske vejledninger, der kan genbruge mange af de resultater, som moderne fagsprogsforskning har præsteret, men som nøje bør tilpasses de enkelte ordbogsprojekter. Teorien lægger naturligt op til udvikling af databaser, der kan udnytte de mange relationer, jeg har afdækket, og munde ud i søgeinterface, der giver fleksibel adgang til tekstdata. Som tidligere nævnt er datatilgang og –strukturering, sammen med ordbogsfunktioner, leksikografiens største force. Ligeledes kan teorien finde anvendelse i videreudvikling af de termregistreringssystemer, som anvendes i oversættelsesworkbenches.

Man må fremover skitsere løsninger for et udvidet samarbejde med terminologer og fageksperter, men hvor fagleksikografen styrer ordbogsmanagement ud fra førnævnte videnskabelige force. Det er også på tide at inddrage moderne kommunikationsforskning, ikke bare i ordbogsmanagement, men også i de fagsproglige metoder, som har været styrken på de erhvervsproglige uddannelser. Derved kan vi imødekomme morgendagens krav til en teknisk kommunikation, hvor viden om fagene, om kommunikationsformer og om kommunikationsudformning kan afspejles i moderne, fagleksikografiske referenceværker.

Referencer

- Bergenholtz, Henning (1994). Zehn Thesen zur Fachlexikographie. In Burkhard Schaefer/Henning Bergenholtz (Hrsg.): *Fachlexikographie. Fachwissen und seine Repräsentation in Wörterbüchern*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 43-56.
- Bergenholtz, Henning (2001). Lexikografie ist Selektion ist Selektion ist Selektion... In Korhonen, Jarmo (Hrsg.): *Von der mono- zur bilingualen Lexikografie für das Deutsche*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 11-30.
- Bessé, Bruno de (2000). Le domaine. In *Le sens en terminologie*. Lyon: Presses Universitaires de France, 182-197.
- Bhatia, Vijay K. (1993). *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London: Longman.
- Bourigault, Didier/Slodzian, Monique (1999). Pour une terminologie textuelle. In *Terminologies nouvelles* 19. Bruxelles: Agence de la francophonie et Communauté française de Belgique, 29-32.

- Chodkiewicz, Christine/Bourigault, Didier/Humbley, John (2001). Making a workable glossary out of a specialised corpus. Term extraction and expert knowledge (à paraître dans B. Altenberg et S. Granger, (eds), *Lexis in Context*. Amsterdam/Philadelphia: J. Benjamins).
- Frandsen, Finn (1998). Langue générale et langue de spécialité - une distinction asymétrique? In *Discours professionnels en français*. Yves Gambier (éd.). Frankfurt am Main: Peter Lang, 15-34.
- Hermanns, Fritz (1988). Das lexikographische Beispiel. Ein Beitrag zu seiner Theorie. In Gisela Harras et al. (Hrsg.). *Das Wörterbuch. Artikel und Verweisstrukturen*. Jahrbuch 1987 des Instituts für deutsche Sprache. Schwann, 161-195.
- Lerat, Pierre (1995). *Les langues spécialisées*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Leroyer, Patrick (1999). *Dansk-fransk erhvervsordbog*. Århus: Systeme.
- Leroyer, Patrick (2001). "For lidt ordbog og for meget teknik i tekniske oversættelsesordbøger". A paraître dans: *Rapport om Konference om leksikografi i Norden. Føroyamálsdeild Fróðskaparseturs Føroyar í samstarvi við Nordisk sprogråd og Nordisk forening for leksikografi*. 21.-25. august 2001. Tórshavn.
- Mugdan, Joachim (1989). Grammar in Dictionaries of Languages for Special Purposes (LSP). In *Hermes* 3. Århus: The Aarhus School of Business, 125-142.
- Pedersen, Jette (1996). Koncernspecifik brancheordbog med særligt henblik på teknisk engelsk. Prækonceptionelle overvejelser og koncept. In *Hermes* 16. Århus: The Aarhus School of Business, 267-275.
- Pruvost, Jean (2000). *Dictionnaires et nouvelles technologies*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Swales, John (1990). *Genre Analysis – English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tarp, Sven (1995). Wörterbuchfunktionen: Utopische und realistische Vorschläge für die bilinguale Lexicographie. In Herbert Ernst Wiegand (Hrsg.): *Studien zur zweisprachigen Lexikographie mit Deutsch II*. Germanische Linguistik 127-128. Heidelberg/New-York: Olms, 17-61.
- Tarp, Sven (1998). Leksikografien på egne ben. Fordelingsstrukturer og byggede i et brugerorienteret perspektiv. In *Hermes* 21. Århus: The Aarhus School of Business, 121-137.
- Wiegand, Herbert Ernst (1994). Zur Unterscheidung von semantischen und enzyklopädischen Daten i Fachwörterbüchern. In Schaefer/Bergenholtz (Hrsg.): *Fachlexikographie. Fachwissen und seine Repräsentation in Wörterbüchern*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 103-132.

